

יש תחושה של שינוי באוויר

טראמפ גורם לצעירים לאבד את אמונתם בממשל, אומר פרופ' פול לייט, וזה דווקא מוביל אותם ליזום ולפעול מחוץ למסד. את השינוי כבר אפשר היה לראות בבחירות האמצע. מבט אופטימי על העידן הנוכחי

מאת טלי גולדשטיין

ובעיקר הם יותר מעורבים ומשתתפים, כי הם רוצים לייצר שינוי".

המחקר החדש שלך עוסק בבחירות האמצע שנערכו בארצות הברית בתחילת נובמבר. האם אתה מזהה שינוי מהותי שחל בבחירות האלה לעומת הבחירות לנשיאות ב-2016?

"בבחירות האמצע חלה עלייה בשיעור ההצבעה בקרב הבוחרים בני דור המילניום. רבים מהם רוצים לעבוד בעבור הממשלה, אך הם התעייפו מההתנהלות הנוכחית של הממשל. ההתחזקות של תחום היוזמות החברתית בעולם האקדמי ומחוץ לו משקפת דווקא את הרצון לפעול מחוץ למגבלות של הממשלה ושל העסקים, וליצור משהו חדש. "בני הדור הזה נמצאים כיום באמצע שנות ה-20 וה-30 לחייהם. הם מתחילים להתמודד עם המציאות כפי שהיא. הם רואים כיצד האירועים משפיעים על העתיד שלהם. זאת תולדה טבעית של התבגרות. אותם צעירים הנפכים כעת לחלק מהחברה, משוק העבודה ומהזירה הפוליטית, ונדרשים להוכיח את עצמם ואת ההחלטות שהם מקבלים".

האם יזמות חברתית היא נחלת השמאל הליברלי?

"אני מזהה מאמץ גדול לפתור בעיות אצל שני הצדדים. הטון הליברלי,

שבה אנו עושים דברים. היום רוצה לייצר חדשנות יעילה יותר, והתפקיד שלו הוא לייצר עניין במציאת שילובים חדשים של רעיונות לאו דווקא חדשים".

לייט סבור שיש כיום תחושת דחיפות אמיתית באוויר. "יש לחץ רב מצד צעירים ותשוקה לפתור כמה שיותר בעיות משום שהן מתרבות ואיננו יכולים לעמוד בקצב שלהן. החברה כאוטית יותר, שינויים גדולים מתרחשים, כמו סוגיית שינוי האקלים, וצריך למצוא פתרונות חדשניים לבעיות האלה".

פרופ' לייט, עמית בכיר של תוכנית פול-ברייט המוקדשת לישראל, מלמד כעת סמסטר באוניברסיטת בן גוריון. "אני מלמד צעירים אמריקאים וישראלים ורואה את התשוקה שלהם לשנות את החיים. הם אמנם רוצים עתיד כלכלי סביר, להרוויח כסף ולשלם את החובות שלהם, אך גם מחפשים את 'השורה התחתונה הכפולה' (DBL) - מונח שהשאלנו מהעולם העסקי שמדבר על רווח כספי לצד הרווח מההשפעה החיובית החברתית של השקעות. בניגוד לסברה הרווחת, בני דור המילניום אינם נאיביים ואגואיסטים. הם שונים לגמרי מדור הבייבי בום, הם לא עושים את מה שההורים שלהם עשו בצעירותם, וזה יוצר תדמית שלילית לעתים, אך זאת טעות. הם משנים את הדרך שבה אנו פותרים בעיות, עושים פוליטיקה,

נחנו נמצאים בנקודת מפנה. דונלד טראמפ הצית תהליך של שינוי חברתי, וכהונתו בבית הלבן מעודדת גל של יזמים צעירים. נקודת המבט האופטימית הזאת שייכת לפול לייט, פרופסור למדעי המדינה ומדיניות ציבורית באוניברסיטת ניו יורק, ומומחה ליזמות חברתית.

"למרות שהוא בטוח שהוא המקור להכל, טראמפ הוא תוצר של התקופה, ולא היוצר שלה. הוא תוצר של אי שביעות הרצון מהשינויים המהירים והאיזמים מבית ומחוץ. הוא בסך הכל משקף את התחושה של המצביעים שלו שהעולם משתנה מהר מדי", אומר לייט, ומוסיף כי "ההתנהלות והמדיניות של טראמפ גורמים לצעירים לאבד את אמונתם ביכולתה של הממשלה לפתור את הבעיות שלהם, ולכן הם בוחרים להתנתק - דבר שמוביל לחיפוש אחר חדשנות ויזמות חברתית מחוץ למסד".

מהי יזמות חברתית?

"יזמות חברתית יכולה להתרחש בעסקים, בממשלה, בארגונים לא ממשלתיים ובמגזר השלישי. קיימת כיום אפילו תנועה להקמת מגזר רביעי, שהוא שילוב של עסקים וארגונים לא ממשלתיים", מסביר לייט. "היזמות החברתית נולדה כדי לחפש פתרונות לבעיות אוניברסליות כמו עוני, אי שוויון ותחלואה. יש תחושה שאנו צריכים לשפר את הדרך

צילום: מוטי מילרוד

אפשר להרוויח מיזמות חברתית

כשהוא נשאל האם יש הבדל בין יזמות חברתית ליזמות עסקית, משיב פרוף' לייט כי הרצון בחדשנות משותף לשני המגורים. "זה התוצר שכולנו מעוניינים בו. הממשלה יכולה להשתמש בחדשנות ויזמים חברתיים כבר פועלים בתוך ממשלות ובארגונים לא ממשלתיים כדי למצוא פתרונות לבעיות. למעשה, יזמות חברתית קשה יותר מיזמות עסקית משום שהיא מתמודדת עם יותר חסמים - אנשים נוטים לפחד ולהתנגד לשינוי, קשה להם להפנים את הרעיון כי החדשנות פועלת לטובת החברה.

"אפשר גם להרוויח כסף מיזמות חכמתית. בישראל ניתן לגייס את תעשיית ההייטק המקומית לפיתרון של בעיות חברתיות. חשוב שהממשלה תהיה מוכנה להשקיע ברעיונות מבטיחים ולסבול כישלונות. בניגוד לתחום ההייטק שבו יש סובלנות רבה כלפי כישלונות, איננו אוהבים לראות כישלונות בחברה אף שהם כלי הלימוד הטוב ביותר."

מה לדעתך יקרה בבחירות של 2020?
"ב-2020 תהיה נקודת מפנה שמתרחשת פעם ב-30-40 שנה. הבחירות ישנו את מבנה הכוח. שני המחנות יתעמתו זה מול זה, ואני מהמר על מועמד צעיר וליברלי, אולי אישה, שיודע כי יש צורך ברפורמה במערכות השונות של המדינה, כולל בתחום הפיננסים ובסוגיית התקציב. להערכתך, הנשיא הבא לא יהיה שמרני."

"אנו רואים בסקרים שהאנשים רוצים רפורמה בממשל, ממשלה גדולה יותר, ופחות קיצוצים של תוכניות רווחה ובתקציבי החינוך. לדעתי הבחירות יאזנו מחדש את המצב ויטיבו עם השינוי החברתי."

מה יקרה אם טראמפ ייבחר שוב?
"גם אם טראמפ ייבחר שוב, זאת כבר תהיה הכהונה השנייה שבה הכוח שלו הולך ונחלש. הזמן הגרוע ביותר להיות נשיא היא הכהונה השנייה. במדעי המדינה קיימת תורת פעת המחזוריות של ההשפעה. ההשפעה של הנשיא היא החזקה ביותר ביומו הראשון בבית הלבן ומשם היא הולכת ונחלשת. למרבה האירוניה, ההשפעה של הנשיא הולכת ויורדת ככל שהוא נהפך לטוב יותר ובעל ניהול סיון בתפקיד, אף שבמקרה של טראמפ איני יודע אם הוא באמת לומד משהו." ■

tali.goldstein@themarker.com

האנטי-ממסדי אמנם נשמע חזק יותר, אך גם הימין השמרני מתמודד עם בעיות כמו אי שוויון ועוני. שני הצדדים מנסים למצוא פתרונות בדרכים חדשות. עם זאת, בעיה בולטת במחנה השמרני היא הכחשת שינוי האקלים מול העובדות והמציאות שמוכיחות אחרת. **האם אתה מודאג מעליית הימין ברחבי העולם?**

"כמובן שאני קצת חושש מהמגמה הימנית אך יש לי אמונה בכך שהמוסדות חזקים דיים ויגיבו בהתאם. קיים חשש לגבי תחיית הפשיזם אבל בבחירות האמצע ראינו את תגובת הנגד בארצות הברית. הגל הכחול היה חזק משדווח בתחילה והוא משמעותי במיוחד בפרברי הערים הגדולות. יש רצון לרסן את טראמפ."

"כמובן שאני חושש מהמגמה הימנית אך יש לי אמונה בכך שהמוסדות חזקים דיים ויגיבו בהתאם. קיים חשש לגבי תחיית הפשיזם אבל בבחירות האמצע ראינו את תגובת הנגד בארצות הברית. הגל הכחול היה חזק משדווח בתחילה והוא משמעותי במיוחד בפרברי הערים הגדולות. יש רצון לרסן את טראמפ"